

«Είμαστε όλοι διαφορετικοί αλλά ίσοι»

Δήμητρα Καραχάλιου

Η δράση που περιγράφεται εφαρμόστηκε στο 32^ο Δημοτικό Σχολείο Βόλου και συμμετείχαν σε αυτήν 23 μαθητές από το Γ1 και 24 μαθητές από το Γ2.

α) Θέμα

«Είμαστε όλοι διαφορετικοί αλλά ίσοι»

Υποθέματα (Ποιες διαστάσεις – όψεις του θέματος προσεγγίσαμε)

- Πώς αντιλαμβανόμαστε τη διαφορετικότητα γύρω μας;
- Πώς αντιμετωπίζονται τα προβλήματα που προκύπτουν από τις διαφορές μεταξύ μας;
- Ποιος είναι ο πλησίον μας; Ρατσισμός – Ισότητα
- Δικαιοσύνη και έλλειψη διακρίσεων
- Όταν ζούμε αγαπημένοι σαν αδέρφια ομορφαίνει η ζωή.

β) Παιδαγωγικοί στόχοι

Να βελτιώσω την εκπαιδευτική μου δράση σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, ώστε οι μαθητές μου:

- να ευαισθητοποιηθούν διαπολιτισμικά
- να συνειδητοποιήσουν ότι η διαφορετικότητα δεν είναι το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό ενός ανθρώπου, βάσει του οποίου πρέπει να τον κρίνουμε
- να κατανοήσουν την έννοια της ετερότητας και να σέβονται κάθε μορφή της
- να καλλιεργηθεί η ενσυναίσθησή τους πάνω σε θέματα αδικίας και διακρίσεων
- να ξεπεράσουν κάποια στερεότυπα και προκαταλήψεις
- να αντιληφθούν ότι «πλησίον μας» είναι κάθε άνθρωπος χωρίς εξαιρέσεις και, τέλος,
- να νιώσουν ότι μπορούμε να λύνουμε τα μεταξύ μας προβλήματα ενωμένοι με αγάπη και ότι έτσι η ζωή μας γίνεται πιο όμορφη.

γ) Βήματα διαπολιτισμικής δράσης

- Ενημέρωση γονέων
- Αξιοποίηση της 3ης ενότητας του σχολικού βιβλίου Αγγλικών Γ΄ τάξης (σελ. 43-54), που αναφέρεται στην ιστορία του Πινόκιο. Ο Πινόκιο είναι το “διαφορετικό” αγόρι που τεκμηριώνει πως το κυρίαρχο χαρακτηριστικό της προσωπικότητας ενός ανθρώπου δεν είναι η διαφορετικότητα αλλά η ποιότητα του χαρακτήρα.
- Συζήτηση για εντοπισμό πολλών μορφών ετερότητας
- Έρευνα για εντοπισμό περισσότερων μορφών ετερότητας
- Ζωγραφίζοντας παιδιά που θεωρούμε διαφορετικά (παιδιά με γυαλιά, παιδιά παχουλά, με κάποια αναπηρία, παιδιά άλλης εθνικότητας, κοντά, πανύψηλα, κ.λπ.)
- Προβολή της ταινίας κινουμένων σχεδίων “Πινόκιο”

- Συζήτηση για τους χαρακτήρες της ταινίας
- Κουκλοθέατρο – αυτοσχεδιασμός με “διαφορετικές” κούκλες
- Προβολή ταινίας κινουμένων σχεδίων “Η παραβολή του καλού Σαμαρείτη”. Συζήτηση
- Έρευνα (εντοπισμός “καλών Σαμαρειτών” που έχουν γνωρίσει τα παιδιά στην οικογένεια, στη γειτονιά ή έχουν ακούσει ή διαβάσει γι’ αυτούς)
- Κατασκευή μεγάλων αφισών με αφορμή την 21η Μαρτίου, την Παγκόσμια Ημέρα κατά του ρατσισμού
- Ανάρτηση των αφισών και των εργασιών στην αίθουσα εκδηλώσεων του σχολείου
- Πρόσκληση ατόμου με ειδικές ανάγκες, για να μας μεταφέρει τη δική του ματιά και τις ιδιαιτερότητες που βιώνει.
- Συνέντευξη του καλεσμένου στα παιδιά, για να λυθούν οι απορίες τους και να βοηθηθούν στην κατανόηση της θέσης του άλλου
- Γράμματα των παιδιών προς τους “ισχυρούς της Γης” και ανάρτησή τους σε μεγάλο ταμπλό, για να τα δουν και οι μικρότεροι μαθητές
- Εκδήλωση με κατασκευή σπειροειδούς αφίσας, με τραγούδι και χορό των παιδιών (πιασμένα χέρι-χέρι χόρεψαν το τραγούδι του Γ. Ρίτσου “Αν όλα τα παιδιά της γης”)
- Συζήτηση για το πώς μπορούμε να βοηθήσουμε τα διαφορετικά παιδιά
- Δραστηριότητα με τίτλο: “Πες ή κάνε κάτι καλό για κάποιον κοντά σου, κάθε μέρα, ώστε να νιώσει καλύτερα”
- Ερωτηματολόγιο (Αξιολόγηση)

δ) Μεθοδολογία υλοποίησης

Για την υλοποίηση της συγκεκριμένης δράσης αξιοποιήθηκαν η βιωματική και ομαδοσυνεργατική μάθηση για τους μαθητές, καθώς και η μέθοδος της έρευνας δράσης. Συγκεκριμένα, το σπειροειδές μοντέλο ανατροφοδότησης μέσω του αναστοχασμού (McNiff 1999).

Ερευνητικό ερώτημα: Πώς αντιλαμβάνονται τα παιδιά την έννοια της ετερότητας; Υπάρχει διαφορά στον τρόπο σκέψης ανάμεσα στα παιδιά από την Αλβανία και στα Ελληνόπουλα και πώς θα το διακρίνω αυτό χωρίς να αναμοχλευτούν υποβόσκουσες συγκρούσεις;

Σχεδιασμός: Η ανάγνωση και προβολή της ιστορίας του Πινόκιο, του ξύλινου αγοριού που παρότι είναι διαφορετικός αποτελεί μια φυσιογνωμία οικεία στα παιδιά, καθώς ταυτίζονται με τους προβληματισμούς του ήρωα (προτιμά το κουκλοθέατρο και την ξενοιασιά και δε θέλει να πάει στο σχολείο), βοήθησε όχι τόσο με τον παραδειγματισμό και τον διδακτικό της χαρακτήρα όσο με τη δύναμη της αγάπης που ο Τζεπέτο πρόσφερε με αυτοθυσία συγχωρώντας κάθε φορά το “θετό” του γιο.

Παρατήρηση: Με την ταινία, τη ζωγραφική και κυρίως το κουκλοθέατρο όπου τα παιδιά αυτοσχεδίαζαν παίρνοντας ρόλους “διαφορετικών” παιδιών, έγινε το πρώτο βήμα προς την ενσυναίσθηση, δηλαδή τα παιδιά να καταλαβαίνουν πώς νιώθει ο διαφορετικός. Όμως από τη συζήτηση και τις ζωγραφιές “διαφορετικών” παιδιών, παρατήρησα ότι δύο από τα παιδιά από την Αλβανία χλεύαζαν το μεν ένα τα παιδιά Ρομά, το δε άλλο τους “γυαλάκηδες”.

Καλές πρακτικές στο πολυπολιτισμικό σχολείο

Στοχασμός: Σε ποιον θεωρούν ότι πρέπει να απευθύνουν την αγάπη τους; Μόνο σε συγγενείς και φίλους;

Επανασχεδιασμός-Δράση: Με την παραβολή “του καλού Σαμαρείτη” τα παιδιά βλέπουν ότι πλησίον μας είναι κάθε άνθρωπος ανεξάρτητα από φυλή, θρησκεία ή γλώσσα.

Παρατήρηση: Μετά την έρευνά τους για “καλούς Σαμαρείτες”, τα παιδιά συζητώντας με τον οικογενειακό τους περίγυρο σχημάτισαν τη γνώμη ότι για τον ρατσισμό και τις αδικίες φταίνε οι μεγάλοι.

Στοχασμός: Αποφασίσαμε να κάνουμε κάτι δραστικό γι’ αυτό.

Επανασχεδιασμός: Η νέα δράση αφορά μηνύματα από τα παιδιά προς τους ισχυρούς της γης, ώστε να μειωθούν οι αδικίες, οι ανισότητες, οι πόλεμοι και οι ξεριζωμοί των ανθρώπων.

Παρατήρηση: Το κλίμα ναι μεν ήταν δυναμικό αλλά ήταν και λίγο βαρύ!

Στοχασμός: Χρειαζόμαστε κάτι πιο ευχάριστο και αισιόδοξο.

Επανασχεδιασμός – Δράση: Το τραγούδι σε στίχους του Γ. Ρίτσου “ Αν όλα τα παιδιά της γης πιάναν γερά τα χέρια” που μάθαμε με τα παιδιά, το γράψαμε κυκλικά κομμάτι – κομμάτι σε σπειροειδή μορφή και το χορέψαμε πιασμένοι χέρι – χέρι. Αυτό ήταν το μήνυμα ενότητας –αγάπης και χαράς για τη ζωή, που χρειαζόμαστε.

Παρατήρηση: Αν δεν κάνουμε κάτι μόνοι μας δεν μπορούμε να περιμένουμε τα πάντα από τους ισχυρούς.

Επανασχεδιασμός: Αποφασίσαμε να κάνουμε κάτι για να νιώθουν οι γύρω μας καλύτερα, εάν είναι δυνατόν, σε καθημερινή βάση.

Δράση: “Πες ή κάνε κάτι καλό για κάποιον κοντά σου, ώστε να νιώσει καλύτερα!!” Οποιος θέλει μάλιστα, το γράφει σε χαρτάκι και το κολλάμε σε ταμπλό, με στόχο να το γεμίζουμε κάθε τόσο.

Αξιολόγηση: με συζήτηση και ερωματολόγιο.

ε) Πεδία σύνδεσης με τα προγράμματα σπουδών – Διαθεματικότητα

- Μάθημα Αγγλικών: Η ιστορία του Πινόκιο: ενότητα 3 του σχολικού βιβλίου Γ’ δημοτικού, σελ. 43-54
- Εικαστικά: Ζωγραφική και κατασκευή πόστερ.
- Θρησκευτικά: Η παραβολή του καλού Σαμαρείτη, βιβλίο θρησκευτικών Γ’ δημοτικού, σελ. 95-96.
- Μουσική: Τραγούδι, “Αν όλα τα παιδιά της γης πιάναν γερά τα χέρια”.
- Φυσική Αγωγή: Χορός με αφορμή το τραγούδι.
- Γλώσσα: Γράμματα και μηνύματα προς τους μεγάλους με επίκληση

για λύση και περιορισμό προβλημάτων.

- Θεατρική Αγωγή: Αυτοσχεδιασμός με κουκλοθέατρο.

στ) Αξιολόγηση- Παρατηρήσεις

Μετά από συζήτηση και μελέτη των ερωτηματολογίων που συμπλήρωσαν τα παιδιά, κατέληξα στα συμπεράσματα:

- Τα παιδιά ένιωσαν μεγάλη χαρά και με όρεξη συμμετείχαν σε όλες τις δραστηριότητες που ξέφευγαν από τα συνηθισμένα.
- Ένα ικανοποιητικό μέρος των παιδαγωγικών στόχων για τους μαθητές μου κατακτήθηκε και συνεχίζεται η εξέλιξή τους, καθώς θεωρώ ότι απαιτείται δουλειά σε καθημερινή βάση, επειδή ενδείξεις ρατσιστικής συμπεριφοράς έχουμε τόσο από Έλληνες όσο και από αλλοδαπούς μαθητές μας.
- Στο μέρος που αφορά τη δική μου εξέλιξη, ένιωσα να δημιουργώ μέσα από τους κριτικούς αναστοχασμούς τη δική μου “Ζωντανή θεωρία” (Whitehead 1989). Αυτή η “μετασχηματίζουσα μάθηση” (Mezirow 2007) είναι που καθορίζει τις αλλαγές στις αντιλήψεις και τις στάσεις ζωής, τόσο τις δικές μου όσο και των μαθητών μου, ελπίζω προς το καλύτερο.

Βιβλιογραφία

- Carr, W. & Kemmis, S. (1993). Action research in education. In M. Hammersley (Eds.). *Controversies in classroom research*. London: Open University Press.
- Elliot, J. (1991). *Action research for educational change*. Milton Keynes: Open University Press.
- Μάγος, Κ. (2005). Προσεγγίζοντας τον Άλλον: εκπαίδευση ενηλίκων και διαπολιτισμική ικανότητα. Στο Πρακτικά 2^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου της Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων «*Εκπαίδευση ενηλίκων και κοινωνικές δεξιότητες*», Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων (σε ψηφιακή έκδοση).
- Magos, K. (2007). The contribution of action-research to training teachers in intercultural education: a research in the field of Greek minority education. *Teaching and Teacher Education*, 23, 1102 -1112.
- Μάγος, Κ. & Παναγοπούλου, Π. (2008). Δρω ερευνώντας και ερευνώ δρώντας: Η έρευνα δράσης στην εκπαίδευση εκπαιδευτών. Στο Πρακτικά 3^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου της Επιστημονικής Ένωσης Εκπαίδευσης Ενηλίκων «*Εκπαίδευση και επαγγελματοποίηση εκπαιδευτών ενηλίκων*», Επιστημονική Ένωση Εκπαίδευσης Ενηλίκων (σε ψηφιακή έκδοση).
- Κατσαρού, Ε. & Τσάφος, Β. (2003). *Από την έρευνα στη διδασκαλία. Η εκπαιδευτική έρευνα δράσης*. Αθήνα: Σαββάλας.
- Kemmis, S. & Wilkinson, M. (1998). Participatory action research and the study of practice. In B. Atweb, S. Kemmis & P. Weeks (Eds). *Action research in practice. Partnerships for social justice in education*. London: Routledge
- McNiff, J. (1999). *Action Research: principles and practices*. London: Routledge.
- McNiff, J., Lomax, P. & Whitehead J. (2003). *You and your action research project*. London: RoutledgeFalmer.

Καλές πρακτικές στο πολυπολιτισμικό σχολείο

- Mezirow, J. (2007). Μαθαίνοντας να σκεφτόμαστε όπως ένας ενήλικος. Κεντρικές θέσεις της θεωρίας του μετασχηματισμού. Στο J. Mezirow και συνεργάτες (2007). *Η μετασχηματίζουσα μάθηση*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Whitehead, J. (1989). Creating a living educational theory from questions of the kind “How do I improve my practice?”. *Cambridge Journal of Education*, 19 (1), 41-52.